Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U004406

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 07-08-2026

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Ратушняк Андрій Іванович

2. Andrii I. Ratushniak

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0009-0004-0677-6229

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 221

Назва наукової спеціальності: Стоматологія

Галузь / галузі знань: охорона здоров'я

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: 221 Стоматологія

Дата захисту: 10-08-2026

Спеціальність за освітою: Стоматологія

Місце роботи здобувача: Буковинський державний медичний університет

Код за ЄДРПОУ: 02010971

Місцезнаходження: площа Театральна, Чернівці, 58002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров`я України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 15220

Повне найменування юридичної особи: Буковинський державний медичний університет

Код за ЄДРПОУ: 02010971

Місцезнаходження: площа Театральна, Чернівці, 58002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров`я України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Буковинський державний медичний університет

Код за ЄДРПОУ: 02010971

Місцезнаходження: площа Театральна, Чернівці, 58002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров`я України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 76.29.55, 76.29.55.05

Тема дисертації:

1. Обґрунтування методів профілактики карієсу зубів і хронічного катарального гінгівіту в дітей з урахуванням регіональних чинників

2. Rationale for Methods of Preventing Dental Caries and Chronic Catarrhal Gingivitis in Children Considering Regional Factors

Реферат/анотація:

1. Одержані нами результати дослідження свідчать, що стоматологічний статус школярів Чернівецької області характеризується високою поширеністю основних стоматологічних захворювань із домінуванням карієсу зубів та хронічного катарального гінгівіту. Поширеність карієсу становить 86,6% у 12-річних та 93,8% у 15-річних дітей, що відображає чітку вікову кумуляцію карієсогенних чинників. Інтенсивність карієсу за індексом «КПВ» зростає у 1,4 раза у старшій віковій групі та досягає максимальних значень у дівчат 15 років – (4,53±0,24), що вказує на прогресуючий та статево-віковий характер ураження. Встановлено високу поширеність хронічного катарального гінгівіту, який виявляється у 46,98% 12-річних дітей із подальшим зростанням інтенсивності запалення за індексом PMA у 1,5 раза (до (35,48±1,07)% у старшій групі). За даними CPITN, кровоточивість ясен реєструється у 42,25% дітей молодшого віку із середньою кількістю уражених секстантів (2,53±0,16), а тверді зубні відкладення виявляються у 29,15–32,4% обстежених, із збільшенням

кількості уражених секстантів на 38,71%, що свідчить про прогресування пародонтальної патології. Виявлено, що гігієнічний стан порожнини рота є недостатнім у всіх вікових групах. Показник Silness-Loe у 12-річних становить (1,41±0,05) проти (1,08±0,05) у 15-річних, що свідчить про гіршу сформованість гігієнічних навичок у молодшому віці. Аналогічно, за індексом Stallard відмічається системна недостатність індивідуальної гігієни незалежно від віку та статі. Біохімічний статус ротової рідини характеризується пригніченням місцевого імунного захисту: рівень sIgA знижується до 0,25-0,29 мкг/мл, концентрація лізоциму – до 2,73-3,13 мкг/мл. Водночас активність □-глюкуронідази зростає у 2,96-3,17 раза у дітей із карієсом і гінгівітом основної порівняно із групою порівняння, що свідчить про активацію запально-деструктивних процесів і дисбіозу. Встановлено дисбаланс мінерального складу ротової рідини: рівень кальцію підвищується на 7,6% (до 1,41±0,02 ммоль/л), тоді як концентрація фосфатів у старшій групі знижується на 62,38%, що супроводжується зменшенням мінералізуючого потенціалу у 1,6 раза. Одночасно відзначається вікове зниження буферної ємності на 14,8-20,0% та підвищення в'язкості ротової рідини у 1,79-3,58 раза. За даними оцінки поведінкових факторів (EGOHID), встановлено зниження частоти чищення зубів двічі на добу на 27,37% у 12-річних та на 18,0% у 15-річних дітей, а також зменшення профілактичних стоматологічних візитів на 20-23,33%, що поєднується зі зниженням показників якості життя у 1,52-1,83 раза. Встановлено значний вплив регіональних гідрохімічних чинників: у більшості басейнів річок Чернівецької області виявлено підвищений вміст кальцію у питній воді та дефіцит фтору (особливо у річках Дністер і Черемош), що формує стійкий дисбаланс мінерального забезпечення та підвищує ризик демінералізаційних процесів у дітей. Розроблено та апробовано багаторівневий лікувально-профілактичний комплекс, спрямований на корекцію мінерального обміну, мікробіоценозу та підвищення резистентності ротової порожнини. Ефективність комплексу підтверджується зниженням активності □-глюкуронідази у 2,96 у дітей 12 років та в 3,17 раза в 15 років, підвищенням мінералізуючого потенціалу у 1,6 раза та зниженням приросту стоматологічної захворюваності на 18,0-27,37%. У дисертаційній роботі вперше в умовах регіональної специфіки Чернівецької області розроблено та науково обґрунтовано кореляційно-патогенетичну модель формування стоматологічної патології у школярів віком 12 та 15 років, яка інтегрує клінічні, імунологічні, біохімічні, екологічні чинники та дозволяє оцінювати їх як взаємопов'язану систему. На основі моделі вперше сформульовано концепцію регіонального стоматологічного ризику, відповідно до якої поєднаний вплив мікро- та макроелементного складу питної води, імунологічних і біохімічних показників визначає інтенсивність і характер уражень твердих тканин зубів і тканин пародонта. Встановлено, що мінеральний склад питної води є ключовим асоційованим чинником, що має статистично значущі зв'язки з клінічними показниками стоматологічної патології. Зокрема, виявлено виражені зворотні кореляції між вмістом фтору та індексами КПВ (r=-0,74; p<0,05) і PMA (r=-0,78; p<0,05).

2. The results of our study indicate that the dental status of schoolchildren in Chernivtsi region is characterized by a high prevalence of major dental diseases with a predominance of dental caries and chronic catarrhal gingivitis. The prevalence of caries is 86.6% in 12-year-olds and 93.8% in 15-year-olds, which reflects a clear age-related accumulation of caries-causing factors. The intensity of caries according to the "CPV" index increases 1.4 times in the older age group and reaches maximum values □□in 15-year-old girls - (4.53±0.24), which indicates a progressive and sex-age nature of the lesion. A high prevalence of chronic catarrhal gingivitis was established, which is detected in 46.98% of 12-year-old children with a further increase in the intensity of inflammation according to the PMA index by 1.5 times (up to (35.48±1.07)% in the older group). According to CPITN, bleeding gums are recorded in 42.25% of young children with an average number of affected sextants (2.53±0.16), and hard dental deposits are detected in 29.15–32.4% of those examined, with an increase in the number of affected sextants by 38.71%, which indicates the progression of periodontal pathology. It was found that the hygienic condition of the oral cavity is insufficient in all age groups. The Silness-Loe index in 12-year-olds is (1.41±0.05) versus (1.08±0.05) in 15-year-olds, which indicates a worse formation of hygiene skills at a younger age. Similarly, the Stallard index indicates a systemic insufficiency of personal hygiene regardless of age and gender. The biochemical status of the oral fluid is characterized by suppression of local immune defense: the level of sIgA decreases to 0.25-0.29 μg/ml, the concentration of lysozyme - to 2.73-3.13 μg/ml. At the same time, the activity of □-glucuronidase increases by

2.96-3.17 times in children with caries and primary gingivitis compared to the comparison group, which indicates the activation of inflammatory-destructive processes and dysbiosis. An imbalance of the mineral composition of the oral fluid was established: the calcium level increases by 7.6% (up to 1.41±0.02 mmol/l), while the concentration of phosphates in the older group decreases by 62.38%, which is accompanied by a decrease in mineralizing potential by 1.6 times. At the same time, there is an age-related decrease in buffer capacity by 14.8-20.0% and an increase in the viscosity of oral fluid by 1.79-3.58 times. According to the assessment of behavioral factors (EGOHID), a decrease in the frequency of brushing teeth twice a day by 27.37% in 12-year-olds and by 18.0% in 15-year-olds was found, as well as a decrease in preventive dental visits by 20-23.33%, which is combined with a decrease in quality of life indicators by 1.52-1.83 times. A significant influence of regional hydrochemical factors was established: in most river basins of the Chernivtsi region, an increased calcium content in drinking water and a deficiency of fluoride (especially in the Dniester and Cheremosh rivers) were found, which forms a persistent imbalance of mineral supply and increases the risk of demineralization processes in children. A multilevel treatment and prevention complex aimed at correcting mineral metabolism, microbiocenosis and increasing the resistance of the oral cavity has been developed and tested. The effectiveness of the complex is confirmed by a decrease in □-glucuronidase activity by 2.96 in children aged 12 and 3.17 times in 15 years, an increase in mineralizing potential by 1.6 times and a decrease in the growth of dental morbidity by 18.0-27.37%. In the dissertation work, for the first time in the conditions of the regional specificity of the Chernivtsi region, a correlation-pathogenetic model of the formation of dental pathology in schoolchildren aged 12 and 15 years has been developed and scientifically substantiated, which integrates clinical, immunological, biochemical, and environmental factors and allows them to be assessed as an interconnected system. Based on the model, the concept of regional dental risk was first formulated, according to which the combined influence of micro- and macroelement composition of drinking water, immunological and biochemical indicators determines the intensity and nature of lesions of hard dental tissues and periodontal tissues. It was established that the mineral composition of drinking water is a key associated factor that has statistically significant relationships with clinical indicators of dental pathology. In particular, pronounced inverse correlations were found between the fluoride content and the indices of KPV ($r=-0.74$; $p<0.05$) and PMA ($r=-0.78$; $p<0.05$).

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Науки про життя, нові технології профілактики та лікування найпоширеніших захворювань

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Впровадження нових технологій та обладнання для якісного медичного обслуговування, лікування, фармацевтики

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- Годованець ОІ, Котельбан АВ, Митченок МП, Ратушняк АІ, Митченок ОВ. Есенціальний склад питних вод Чернівецької області та його вплив на стоматологічне здоров'я дітей. Одеський медичний журнал. 2025;5(196):16-19.
- Котельбан АВ, Ратушняк АІ. Пародонтологічний статус дітей Буковини. Вісник стоматології. 2022;120(3):104–108.
- Годованець ОІ, Котельбан АВ, Митченок МП, Ратушняк АІ, Митченок ОВ. Лабораторна оцінка ефективності застосування розробленого комплексу профілактики карієсу зубів у дітей Буковини. Вісник стоматології. 2025;1(130):131-135.
- Годованець ОІ, Котельбан АВ, Ратушняк АІ, Митченок МП. Мікроелементне забезпечення організму дітей Буковини та його вплив на стоматологічне здоров'я. В: Матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю «Бабенківські читання» присвяченої пам'яті академіка ГО Бабенка. 2023. Івано-Франківськ. 2023. С.27.

- Котельбан АВ, Ратушняк АІ, Кузняк БВ. Есенціальний склад питних вод Чернівецької області та його вплив на стоматологічне здоров'я дітей. В: Матеріали ІІІ Науково-практичної конференції з міжнародною участю «Розвиток кращих практик в підготовці докторів філософії». Івано-Франківськ. 2024. С. 51
- Котельбан АВ, Ратушняк АІ. Суб'єктивна оцінка карієсогенних чинників у дітей Буковини. В: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Досягнення та перспективи розвитку медицини та фармації. Погляд молодих вчених». BYMS 2024. С. 22
- Kotelban AV, Ratushniak AI. Subjective assessment of cariesogenic factors in children of Bukovyna region. В: Матеріали наук.-практ. конф. з всеукраїнською участ. Актуальні питання сучасної стоматології та медицини; 2025 Вер 03; Одеса. Одеса; 2025, с. 30
- Ratushniak AI. Dental caries in children: clinical and social aspects. В: Матеріали 106-ї підсумкової наук.-практ. конф. з міжнар. участю професорсько-викладацького персоналу Буковинського державного медичного університету; 2025 Лют 03, 05, 10; Чернівці. Чернівці: Медуніверситет; 2025, с. 320
- Ratushniak A.I. Physical and chemical properties of oral fluid in children with different dental status. В: Матеріали 107-а підсумкової науково-практичної конференції з міжнародною участю професорсько-викладацького колективу Буковинського державного медичного університету; 2026 лют 02, 04, 09; Чернівці. Чернівці; 2026. С.295
- Kotelban A, Ratushniak A, Kuzniak B. Characteristics of the course of main dental diseases in children depending on the water catchment basins of the rivers of Bukovyna region. В: Матеріали XXXIII Міжнародного конгресу «By promoting excellence we prepare the future». 2023; м. Ясси, Румунія. Ясський університет «Аполлонія»; 2023. С. 343

Наукова (науково-технічна) продукція: методи, теорії, гіпотези

Соціально-економічна спрямованість: поліпшення якості життя та здоров'я населення, ефективності діагностики та лікування хворих

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0121U110122

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Котельбан Анастасія Василівна
2. Anastasiia V. Kotelban

Кваліфікація: к.мед.н., доц., 14.01.22

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-8266-3454

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Буковинський державний медичний університет

Код за ЄДРПОУ: 02010971

Місцезнаходження: площа Театральна, Чернівці, 58002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров`я України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Остапко Олена Іванівна

2. Olena I. Ostapko

Кваліфікація: д.мед.н., професор, 14.01.22

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-6777-5116

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний медичний університет імені О. О. Богомольця

Код за ЄДРПОУ: 02010787

Місцезнаходження: бульвар Тараса Шевченка, Київ, 01601, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров`я України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Клітинська Оксана Василівна

2. Oksana V. Klitynska

Кваліфікація: д.мед.н., професор, 14.01.22

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-9969-2833

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Державний вищий навчальний заклад "Ужгородський національний університет"

Код за ЄДРПОУ: 02070832

Місцезнаходження: вул. Підгірна, Ужгород, Ужгородський р-н., 88000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Рощук Олександра Ігорівна

2. Oleksandra I. Roshchuk

Кваліфікація: к.мед.н., доц., 14.01.22

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-1877-1546

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Буковинський державний медичний університет

Код за ЄДРПОУ: 02010971

Місцезнаходження: площа Театральна, Чернівці, 58002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров`я України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Батіг Віктор Маркиянович

2. Viktor M. Batih

Кваліфікація: д. мед. н., професор, 14.01.22

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-7381-7981

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Буковинський державний медичний університет

Код за ЄДРПОУ: 02010971

Місцезнаходження: площа Театральна, Чернівці, 58002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров`я України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради	Кузняк Наталія Богданівна
Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні	Кузняк Наталія Богданівна
Відповідальний за підготовку облікових документів	Репчук Юлія Василівна
Реєстратор	Юрченко Тетяна Анатоліївна

Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності

Юрченко Тетяна Анатоліївна